

Nationale Data Strategie

Toerisme & recreatie

landelijke
data
alliantie

Inhoudsopgave

1. **Inleiding** 3
2. **Leeswijzer** 5
3. **Missie/visie van de datastrategie** 6
4. **Leidende principes** 7
5. **Externe ontwikkelingen** 8
6. **De strategie** 10
   - Goede basisdata 11
   - Aandacht voor innovatie 13
   - Organisatie & financiering 14
   - Netwerksamenwerking 16
   - Van data via inzichten naar implementatie 16
7. **Van strategie naar mogelijke activiteiten** 19
8. **Randvoorwaarden** 21

Colofon 22

1. Inleiding

Toerisme en recreatie in Nederland hebben grote economische en maatschappelijke waarde. De toename van bezoekers uit het buitenland aan Nederland en de groeiende bevolking met hun vrijetijdsbehoefte zorgen voor grotere aantallen overnachtingen en bezoeken. Opgaven als verduurzaming, digitalisering, brede welvaart en inrichting van de ruimte bieden toerisme en recreatie volop uitdagingen én kansen. Het is van toenemend belang de positieve waarde van toerisme en recreatie in Nederland te behouden en de negatieve gevolgen voor leefomgeving en leefbaarheid te voorkomen.

In het advies Waardevol Toerisme[1] (Rli, 2019) benadrukt de Raad voor de Leefomgeving en infrastructuur (Rli) het belang van kennis en data voor beter beleid. De Rli is van mening dat kennis dé basis is voor kwalitatief goede beleidsvorming, maar zegt dat er op dit moment niet voldoende kennis is.

Ook stelt Rli dat manieren die tot nu toe worden gebruikt om gegevens te verzamelen niet specifiek genoeg zijn om sturing en richting te geven aan de ontwikkeling van het toerismebeleid op lokaal en regionaal niveau. De Rli adviseert daarom een meerjarige agenda vast te stellen voor het opbouwen en onderhouden van een krachtige kennisinfrastructuur.

In Perspectief 2030[2] (NBTC, 2018), de visie op bestemming Nederland, is het genereren van data en inzichten als één van de drie randvoorwaarden voor succes benoemd. Een onafhankelijk landelijk orgaan voor toerisme en recreatie zou zowel op regionaal als landelijk niveau, bestaande data en kennis moeten delen en aanvullend onderzoek moeten doen om ontbrekende data te verzamelen. Inmiddels is die data alliantie er en heeft die ontwikkeling geleid tot nieuwe gezamenlijke onderzoeken. De Landelijke Data Alliantie (LDA) bestaat uit deelnemers die actief zijn op lokaal, regionaal en landelijk niveau. Met als gemene deler dat zij willen afstemmen over bestaande data en kennis. Ook willen zij waar nodig via aanvullend onderzoek ontbrekende data verzamelen en relevante data en inzichten delen en toegankelijk maken. Maar hoewel partijen elkaar in de LDA op een aantal inhoudelijke projecten vinden, mist een duidelijke nationale, breed gedragen, visie en strategie op data voor het toerisme en recreatie. Welk doel hebben we voor ogen, waar willen we met elkaar naartoe? Welke data zou er minimaal beschikbaar moeten zijn voor wie en welke partijen zijn er in

[1] Rapport Waardevol Toerisme (Rli, 2019)

[2] Perspectief 2030 (NBTC, 2018)

de leiding om die data te verzamelen? En hoe kunnen we de onderlinge samenhang in de verschillende kennis- en activiteitenagenda's stimuleren, zodat we gezamenlijk tot de zo noodzakelijke data en inzichten komen die de recreatie- en toerismesector nodig heeft op haar weg richting 2030 en verder.

Het Ministerie van EZK heeft de LDA gevraagd een datastrategie te formuleren, die bijdraagt aan deze benodigde kennisinfrastructuur. De datastrategie is tot stand gekomen onder begeleiding van het organisatieadviesbureau Rijnconsult. Vanuit de LDA is een kernteam samengesteld, bestaande uit vertegenwoordigers van NBTC, CBS, het Ministerie van EZK en CELTH. Het kernteam heeft in werksessies diverse onderwerpen voorbereid waarop advies is ingewonnen bij betrokkenen die op lokaal, regionaal en landelijk niveau actief zijn in het werkveld.

Deze consultaties vonden deels plaats via bestaande netwerken zoals het Vrijetijdsnetwerk (beleidsmedewerkers toerisme van provincies), het Kennisnetwerk Destinatie Nederland (DMO's en CMO's) en de Programmaraad van de LDA. Aanvullend werden specifieke bijeenkomsten georganiseerd om input te verzamelen. Dit proces heeft geleid tot deze datastrategie die breed gedragen wordt. Vanuit deze strategie kan de doorvertaling gemaakt worden naar de werk—programma's van de LDA en van de verschillende organisatie die hierin actief zijn (zoals het CBS, NBTC en CELTH, maar ook provinciale overheden en DMO's/CMO's).

Deze datastrategie is een wendbaar en richtinggevend stuk dat wanneer nodig geactualiseerd wordt.

2. Leeswijzer

Hoofdstuk 3 toont de ambitie van de datastrategie: wat is de missie en visie, gevolgd door de leidende principes (hoofdstuk 4). Deze vormen voor de sector de leidraad voor de te maken keuzes en bieden kaders voor het handelen. Hoofdstuk 5 beschrijft de externe ontwikkelingen die het meest van invloed zijn op (het gebruik van data in) de sector. Hoofstuk 6 beschrijft de strategie en de keuzes die hierin zijn gemaakt met het oog op de ontwikkelingen binnen en buiten toerisme en recreatie en de verschillende opties om deze uitdagingen het hoofd te bieden. Op basis van de geformuleerde strategie zijn enkele activiteiten gedefinieerd, in hoofdstuk 7, waarop de sector zich heeft te ontwikkelen voordat deze aan de slag kan met de ambitie. In hoofdstuk 8 worden tot slot de belangrijkste randvoorwaarden benoemd om deze activiteiten te realiseren.

3. Missie en visie van de datastrategie

Missie

Het is onze missie om relevante data en inzichten over en voor alle partijen binnen het toerisme- en recreatiedomein te ontwikkelen, delen en toepasbaar te maken voor beter onderbouwde (beleids)keuzes.

Visie

Kennis is hét fundament voor kwalitatief goede beleidsvorming. Landelijke, regionale en lokale data dragen bij aan de doorontwikkeling van de sector en het maken van datagedreven besluiten, keuzes en beleid met een breed maatschappelijk draagvlak. Er is betere en actuelere data nodig om sturing en richting te geven aan de ontwikkeling van het toerismebeleid op lokaal, regionaal, provinciaal, nationaal niveau. Door gezamenlijk in netwerkvorm te werken aan de toeristische en recreatieve data zorgen we dat data toepasbaar, actueel en uitlegbaar is op verschillende niveaus voor de verschillende gebruikers en de verschillende doelstellingen.
We helpen bij het maken van keuzes door het vertalen, verbinden en ontwikkelen van de databehoefte binnen de sector. We delen kennis over data en verliezen daarbij het totaalplaatje en de bijbehorende impact niet uit het oog. Dit doen we op een transparante wijze en in samenwerking met de aanpalende sectoren, waarbij de regie ligt bij het netwerk van de Landelijke Data Alliantie met de aangesloten beleidsmakers en onderzoekers van Ministeries, provincies, CBS, NBTC, CELTH, DMO's/CMO's en andere kennispartners.

4. Leidende principes

**De leidende principes van onze datastrategie zijn van groot belang om richting te geven aan ons databeleid en de uitvoering daarvan binnen de toerisme- en recreatiesector.
Ze bieden duidelijke richtlijnen voor deelnemende organisaties en professionals om op de juiste manier de gewenste acties te ondernemen. Ook werken deze principes, samen met onze missie en visie, als sturende krachten in onze besluitvorming.**

We hanteren de volgende leidende principes om de uitvoering van onze datastrategie te bevorderen:

We verzamelen en monitoren basisdata op het gebied van vraag en aanbod van toerisme en recreatie. We hebben aandacht voor de impact van de sector in brede zin, zowel economisch, ecologisch als sociaal-maatschappelijk, en bijbehorende relevante indicatoren.

We stimuleren vergelijkbare data doordat we met elkaar definities en standaarden opstellen en gebruiken.

We presenteren data begrijpelijk op een betrouwbare, vergelijkbare en zo actueel mogelijke wijze. We doen dit op een passende(open) wijze op verschillende niveaus (lokaal, regionaal, provinciaal, nationaal en internationaal) en delen en verbeteren onze methodieken waar mogelijk.

We werken binnen een breed netwerk op specifieke onderwerpen samen. We doen dit door afwisselend op specifieke vraagstukken de regierol te nemen en in projectgroepen met onze stakeholders samen te werken. We stellen duidelijke afspraken vast om relevante data te bepalen, financieren, verzamelen en verspreiden.

We sluiten aan bij de behoeften van de gebruikers (doelgroepen) van de data en financieren en organiseren de basisdata op een duurzame wijze.

We hebben een meerjarige focus en een lange termijn borging.

5. Externe ontwikkelingen

Aan de hand van een beknopte DESTEP-analyse[3] verklaren we de invloed van ontwikkelingen van buitenaf op de datastrategie.

Demografische factoren

Vergrijzing, te traag groeiende beroepsbevolking en een naar verwachting aanhoudend positief migratiesaldo beïnvloeden en kleuren vooral de behoefte aan data aan de vraagzijde (denk bijvoorbeeld aan inzichten in vakantie- en vrijetijdsgedrag van de nieuwe generatie ouderen en van mensen met een migratieachtergrond). Ook hebben deze demografische ontwikkelingen invloed op de omvang en samenstelling van de arbeidsmarkt.

Economische factoren

Economische onzekerheid, een per saldo dalende koopkracht in Nederland (en erbuiten), toename in armoede en de aanblijvende krapte op de arbeidsmarkt beïnvloeden de data die nodig zijn. Het zorgt bijvoorbeeld voor behoefte aan duidelijk inzicht op de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt in de toeristische sector of inzicht in de ontwikkeling van het besteedbaar inkomen van mensen en welk deel daarvan aan toerisme en vrijetijd wordt uitgegeven. Tegelijkertijd kan de vrijetijdseconomie ook een belangrijke inkomstenbron garanderen voor provincies en gemeenten in tijden van economische neergang, bijvoorbeeld doordat er meer binnenlands toerisme is. Alleen met de juiste data krijg je dit inzichtelijk.

Sociaal-culturele factoren

Vanuit verschillende hoeken komt een verzoek om te focussen op brede welvaart. De laatste jaren ontstaat groeiende aandacht voor de sociaal-maatschappelijke impact van toerisme en recreatie, waar de eerdere focus met name lag op de economische impact van de toeristische sector. Deze verschuiving maakt dat er meer behoefte is aan data en inzichten die die rol en bijdrage inzichtelijk maken. Welke bijdrage levert de sector daadwerkelijk en is dat te onderbouwen met cijfers? Dit kleurt keuzes. Brede welvaart als thema zal de komende jaren vragen om relevante indicatoren op dat vlak.

Technologische factoren

Technologische ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en data gaan in hoog tempo door. Tegelijkertijd vinden ontwikkelingen plaats op het gebied van regulering, reflectie, privacy/ethiek en internationale afspraken over data delen. Steeds belangrijker is het evalueren hoe je als sector op een veilige en verantwoorde manier die data kunt verzamelen, opslaan en delen. Technologische ontwikkelingen zorgen ook voor mogelijke vernieuwing in de dataverzameling. Kennis is nodig om nieuwe technologieën te gebruiken voor het genereren van data, data die toegevoegde waarde hebben ten opzichte van traditioneel verzamelde data.

[3] DESTEP staat voor Demografisch, Economisch, Sociaal/cultureel, Technologisch en Politiek/juridisch

Ecologische factoren

Duurzaamheid is (wereldwijd) een groter thema dan ooit met onder andere de energietransitie, stikstofreductie en andere ecologische uitdagingen zoals biodiversiteit en de landbouwtransitie. Het aanpassen aan klimaatverandering raakt iedere sector. Dit betekent wat voor de keuzes van thema's voor de komende jaren. Thema's als het in kaart brengen van de ecologische impact van toerisme worden steeds belangrijker. De behoefte aan data hierover zal naar verwachting verder toenemen.

Politiek-juridische factoren

Zowel landelijk als regionaal ervaart de politiek uitdagingen om (uitvoering van) huidig beleid te koppelen aan de opgaven van de toekomst. Er is (meer) data nodig om te helpen bij het maken van de 'juiste' keuzes. Tegelijk zorgt gebrek aan geld en capaciteit bij lokale overheden, brancheorganisaties en DMO's ervoor dat de databudgetten verder onder druk komen te staan. Ook de rol van partijen in het netwerk naar de toekomst toe is onduidelijk. Binnen het datanetwerk is het van toenemend belang meer en betere open data aan te leveren t.b.v. datagedreven beleid en keuzes. De partijen in de sector hebben elk weer te maken met hun eigen politiek-juridische speelveld. Waar toerisme en recreatie een bredere rol gaan krijgen (bijdrage aan grote maatschappelijk opgaven), gaat het sectoroverstijgend werken een nieuwe politiek-juridische dynamiek meebrengen. Deze ontwikkelingen gaan snel, maar de organisatie voor het verkrijgen van goede data blijft achter.

6. De strategie

De beschreven strategie heeft als doel de Visie in 2024-2027 te realiseren. In het kort is de doelstelling: Het versterken van de kennisbasis van de toerisme en recreatiesector door het genereren van data en kennis ter onderbouwing en evaluatie van beleid. De strategische uitdagingen waarmee onze sector momenteel wordt geconfronteerd, kunnen worden aangepakt aan de hand van de volgende vijf strategische lijnen.

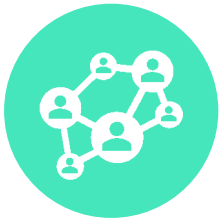
Goede basisdata

Aandacht voor innovatie

Organisatie & financiering

Netwerk-samenwerking

Van data via inzichten naar implementatie

Goede basisdata

Basisdata ter onderbouwing en monitoring van beleid
De basisdata zijn noodzakelijk voor datagedreven beleidskeuzes in de sector en moeten daarom regelmatig worden bijgewerkt en gecontroleerd om ervoor te zorgen dat ze correct en actueel blijven. Het verzamelen en beheren van basisdata is een cruciale stap in het creëren van een efficiënt en effectief datanetwerk dat waarde toevoegt aan de toerisme- en recreatiesector. Voor alle data die onder de noemer basisdata worden geschaard, is er een duidelijke onderbouwing waarom het basisdata zijn en waar de data voor dienen. Het overzicht van basisdata is te vinden in *tabel 1* op deze pagina.

Vraagzijde, inzicht in:	**Waarom basisdata?**	**Relevant voor**	**Financiële dekking vanuit wettelijk kader?**
Gasten en overnachtingen in logiesaccommodaties in Nederland	Wettelijke grondslag	Ministerie EZK, NBTC, provincies, DMO's/CMO's, gemeenten, sector met focus op verblijfstoerisme	volledig
Vakantiegedrag van de Nederlanders	Wettelijke grondslag	NBTC, provincies, DMO's/CMO's, gemeenten, sector met focus op verblijfstoerisme	deels
Gasten en overnachtingen in particuliere verhuur-accommodaties in Nederland	Wettelijke grondslag *(toekomstig)*	NBTC, provincies, DMO's/CMO's, gemeenten, sector met focus op verblijfstoerisme	volledig
Internationaal verblijfsbezoek aan Nederland	Onderbouwing en monitoring van beleid	Ministerie EZK, NBTC, provincies, DMO's/CMO's, gemeenten, sector met focus op verblijfstoerisme	geen
Internationaal (toeristisch) dagbezoek aan Nederland	Onderbouwing en monitoring van beleid	NBTC, provincies, DMO's/CMO's, gemeenten, sector met focus op dagrecreatie	geen
Vrijetijdsgedrag van de Nederlanders	Onderbouwing en monitoring van beleid	NBTC, provincies, DMO's/CMO's, gemeenten, sector met focus op dagrecreatie	geen
Aanbodzijde, inzicht in:	**Waarom basisdata?**	**Relevant voor**	**Financiële dekking vanuit wettelijk kader?**
Capaciteit van de verblijfs-accommodaties in Nederland	Wettelijke grondslag	Ministeries, NBTC, provincies, DMO's/CMO's, gemeenten, sector met focus op verblijfstoerisme	volledig
Capaciteit particuliere verhuur-accommodaties in Nederland	Wettelijke grondslag *(toekomstig)*	Ministeries, NBTC, provincies, DMO's/CMO's, gemeenten, sector met focus op verblijfstoerisme	volledig
Recreatief en toeristisch aanbod in Nederland	Onderbouwing en monitoring van beleid	Ministeries, NBTC, provincies, gemeenten, gemeenten, DMO's/CMO's, toerismesector	geen

Tabel 1:
Basisdata over vraag en aanbod recreatie & toerisme in Nederland

Een deel van de basisdata kent een wettelijke grondslag, waarbij de kosten al gedekt zijn (of worden). Voor de overige basisdata over de vraag en het aanbod van recreatie en toerisme in Nederland geldt dat deze gebruikt worden ter onderbouwing en monitoring van beleid. Deze data zijn voor veel partijen relevant, denk aan nationale en provinciale overheden, DMO's/ CMO's en sectorale partijen. Om data en inzichten te standaardiseren is het belangrijk dat deze basisdata voor alle partijen beschikbaar zijn. Wanneer het verzamelen van de basisdata zonder wettelijke grondslag niet gezamenlijk wordt opgepakt, bestaat er een grote kans op missende en/of niet volledige data die niet identiek en vergelijkbaar zijn. Omdat zoveel partijen van deze data gebruik maken in hun beleidsvorming en -monitoring is het belang van meerjarige gemeenschappelijke dataverzameling, financiering en borging groot.

Deze basisdata geeft (in combinatie met andere bestaande databronnen zoals de Tourism Satellite Account[5] of de Leefbaarometer[6]) een kijk op de brede impact van toerisme, zowel op economisch, ecologisch als sociaal-maatschappelijk vlak. Door verschillende partijen op regionaal, nationaal en Europees niveau wordt momenteel gewerkt aan nieuwe indicatoren voor deze brede impact. Dat kan mogelijk in de toekomst leiden tot nieuwe statistieken, met of zonder een wettelijk kader.

De huidige lijst met basisdata kan in de toekomst veranderen. We dienen als sector een werkwijze op te stellen om dit continu te blijven monitoren en waar nodig de databehoeften aan te passen.

Overige databehoeften

Vanzelfsprekend kennen veel partijen een bredere databehoefte dan alleen de hierboven genoemde basisdata, maar die is meestal voor specifieke partners of in specifieke regio's of deelsectoren relevant. Niet iedere organisatie heeft tenslotte dezelfde databehoefte. Daarover kunnen partijen naar wens, onderling, afstemmen met elkaar. Binnen de Landelijke Data Alliantie is er veel ruimte voor onderlinge kennisuitwisseling en kan het tot aanvullende gezamenlijke onderzoeksinitiatieven komen, belangrijk is wel dat deze initiatieven gemonitord worden zodat het naar de toekomst toe mogelijk basisdata kan worden. De Leefstijlvinder[7] (een segmentatie op de binnenlandse markt) is een voorbeeld van zo'n gezamenlijk gefinancierd project op het werkprogramma van de LDA, net als de monitor Toeristisch Bezoek aan Steden[8] (gefinancierd door ongeveer 30 Nederlandse gemeenten).

Standaardisering

Doelstelling met betrekking tot basisdata is dat alle organisaties binnen de toerisme en recreatie sector eenvoudig alle verzamelde data kunnen vinden en met elkaar kunnen vergelijken om zo het meeste te halen uit de beschikbare data. Het sleutelwoord is dan ook standaardisering: standaardisering van definities, gegevensbronnen en vindbaarheid. Het presenteren van verzamelde data op dezelfde wijze. Omdat dit nu niet altijd gebeurt, mist de schakel tussen onderzoeker en gebruiker van de data wel eens. Ook is vergelijking lastig. Handleidingen voor het doen van onderzoeken zijn hierbij van grote toegevoegde waarde. Met het oog op standaardisatie is er vanuit de LDA een vernieuwde R&T Standaard uitgebracht. Deze moet continu geactualiseerd worden wanneer databehoeften veranderen, beschikbare data(bronnen) worden gewijzigd en met nieuwe inzichten. Het streven is dat deze Standaard door iedere netwerkpartner wordt gebruikt wanneer data openbaar gepresenteerd wordt.

[4] Ministerie van BZK (o.a. vitale vakantieparken), Ministerie van JenV (o.a. ondermijning), Ministerie van EZK (o.a. toerisme)

[5] De Tourism Satellite Account (TSA) of toerismerekening van het CBS geeft inzicht in de toegevoegde waarde en werkgelegenheid die samenhangen met toerisme.

[6] De Leefbaarometer van het Ministerie van BZK geeft online informatie over de leefbaarheid in alle buurten en wijken in ons land.

[7] De Leefstijlvinder van MarketResponse geeft inzicht in de leefstijl van Nederlandse doelgroep op het gebied van vakantie en vrije tijd en is tot stand gekomen in opdracht van 9 provincies.

[8] Toeristisch Bezoek aan Steden wordt jaarlijks uitgevoerd door NBTC en geeft inzicht in toeristische bezoeken van Nederlanders in meer dan 30 Nederlandse gemeenten.

Het juiste niveau
Niet iedere organisatie heeft baat bij een algemene set data. Basisdata worden verzameld op nationaal niveau, maar daarbij is er altijd oog voor de mogelijkheden voor verdere regionalisering (provinciaal, regionaal). De data worden per onderzoek ook op de beschikbare niveaus gepresenteerd. Zowel bij de onderzoeksopzet van nieuwe studies als bij de dataverwerking en -analyse is er meer aandacht voor regionale data waardoor meer data beschikbaar zijn. Zo voert het Data Center Toerisme[9], door toegang tot de microdata van het CBS, verdiepende analyses uit op de statistiek over gasten en overnachtingen in Nederland en biedt daarmee de data op een lager regionaal niveau aan.

Relevant zijn en blijven
Basisdata worden structureel verzameld op basis van meerjarige afspraken, maar dat betekent niet dat de keuze voor deze basisdata vaststaat. Basisdata gaan over vraag en aanbod en er moeten indicatoren ontwikkeld worden over de brede impact (ecologisch, economisch en sociaal-maatschappelijk) van recreatie en toerisme. Dit laatste zal naar verwachting belangrijker worden en kan in de toekomst leiden tot aanpassingen in de hiervoor genoemde lijst met basisdata. Om relevant te zijn én blijven voor de sector is het belangrijk om vooruit te lopen op veranderende databehoeften en vraagstukken binnen het recreatie- en toerismedomein en de gevolgen hiervan voor de basisdata en de uitvoering van deze datastrategie.

[9] Het Data Center Toerisme (DCT) is een samenwerking tussen NBTC en het CBS, waarbij data-analyses worden gedaan op microdata van het CBS en deze data via verschillende dashboards met de sector worden gedeeld.

Aandacht voor innovatie

Nieuwe dataverzamelings-technieken

Naast de strategische keuze voor basisdata is het ook noodzakelijk innovatie te bevorderen in de methodes van uitvoering van onderzoek. Een investering hierin is van groot belang. Dit is o.a. gebeurd door het ministerie van EZK via de Amendementsgelden van 2020. Ook is er een kritische blik nodig op de huidige onderzoeksmethoden en waar nodig deze verder aan te scherpen om de gewenste kwaliteit van de resultaten te blijven garanderen. Uit eerder uitgevoerde pilots, die gefinancierd zijn via dit budget, op onder andere tracking data via mobiele telefoons[10] blijkt dat de nieuwe technieken traditionele dataverzameling voorlopig nog niet kunnen vervangen. Door snelle ontwikkelingen in het technologische landschap blijft het belangrijk om proactief de bruikbaarheid van nieuwe verzameltechnieken die inspelen op Big data, gps-data, AI-toepassingen (zoals ChatGPT), financiële transactiedata etc. te onderzoeken.

Testen & leren

Innovatieve datapilots zorgen niet direct voor nieuwe structurele statistieken, maar testen vaak op kleine schaal innovatieve databronnen die mogelijk bruikbaar zijn voor de toekomst. Hierbij is een belangrijke rol weggelegd voor de kennisinstellingen in ons land. Zij beschikken over specifieke kennis en faciliteiten om kwalitatieve, innovatieve studies uit te voeren. Denk bijvoorbeeld aan sensorisch of geografisch onderzoek. Binnen het Data & Development Lab (DDL) werken CELTH, NBTC en CBS (gefinancierd door EZK) samen aan innovatieve of vernieuwende onderzoeksprojecten. Maar ook andere partijen uit de sector (zoals verschillende DMO's en CMO's) voeren pilots uit in hun regio's en steden waarin zij nieuwe onderzoekstechnieken uittesten. En waar andere regio's vervolgens weer van kunnen leren. We delen de opgedane kennis uit de verschillende innovatieve studies breed binnen de sector via het platform van de Landelijke Data Alliantie.

[10] https://www.landelijkedataalliantie.nl/nl/home/pilot-inzicht-in-vrijetijdsgedrag-van-nederlanders-met-het-nvp-afgerond-.htm

Organisatie & financiering

Rollen en expertises
Uit paragraaf 6.1 volgt al dat veel partijen belang hebben bij goede basisdata en dat niet alles op dit moment vanuit een wettelijk kader geborgd en financieel gedekt is. We moeten dus samen aan de slag om tot een goede set aan basisdata te komen, ieder vanuit de eigen rol en expertise.

- Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) staat voor de transitie naar een duurzame inclusieve economie met een sterk innovatievermogen en een uitmuntend ondernemings-, vestigings- en investeringsklimaat. EZK streeft naar duurzame en inclusieve welvaartsgroei en streven naar een gezond en maatschappelijk betrokken bedrijfsleven met oog voor de belangen van bedrijven én burgers. Dat doet EZK vanuit het brede publieke belang in samenwerking met (netwerken van) bedrijven, kennisinstellingen, overheden en maatschappelijke groeperingen: resultaatgericht en professioneel. Doel van het gastvrijheidsbeleid is een duurzame ontwikkeling van de gastvrijheidssector te stimuleren en te faciliteren. Het begrip 'duurzaam' wordt hier gebruikt in brede betekenis, het gaat daarbij om de economische, maatschappelijke en ecologische ontwikkeling van toerisme. Hierbij wordt ingezet op het spreiden van bezoekers door middel van het promoten van minder bekende plekken in ons land, het ondersteunen van provincies en regio's bij bestemmingsontwikkeling en -management en het vergroten van de kennisbasis van de sector.
- Het CBS levert als hét statistische bureau van Nederland met betrouwbare statistische informatie en data inzicht in maatschappelijke vraagstukken. In het kader van haar wettelijke taak en missie produceert en publiceert CBS onder meer statistieken op het gebied van toerisme en vrijetijdsbesteding.
- NBTC verbindt als dé nationale destinatiemanagementorganisatie van en voor Nederland partijen in de sector aan elkaar op verschillende relevante thema's. Op basis van kennis en inzichten zorgt NBTC voor een nationale visie op toeristisch en zakelijk bezoek. Ook inspireert, verbindt en ondersteunt zij steden, regio's, ondernemers en andere belanghebbenden op relevante vraagstukken. Momenteel coördineert NBTC, vanuit haar landelijke kenniscentrumrol, niet alleen het LDA-netwerk, maar ook een aantal gezamenlijke studies die inzichten leveren over de basisdata zoals het Onderzoek Inkomend Toerisme en Onderzoek Inkomend Dagbezoek.
- Kennisinstellingen worden steeds belangrijker bij de aanpak van maatschappelijke problemen op regionaal, landelijk en Europees niveau. Hogescholen en hun Centres of Expertise zijn bij uitstek uitgerust om met praktijkgericht onderzoek bij te dragen aan deze vraagstukken. Het Centre of Expertise Leisure, Tourism and Hospitality (CELTH) is het enige Centre of Expertise binnen het domein vrije tijd, toerisme en gastvrijheid. De kennis die CELTH ontwikkeld wordt ook weer ingebracht in het onderwijs.

- Daarnaast zijn er verschillende regionale kenniscentra (zoals Kenniscentrum Kusttoerisme in Zeeland) en onderzoeks-verbanden die relevante data en inzichten verzamelen op provinciaal, regionaal of lokaal niveau. Ditzelfde geldt voor onderzoekers bij provincies, gemeenten, DMO's en CMO's. Zij zijn in veel gevallen de gebruikers van de data. Zij hebben een belangrijke rol in het richting geven aan en meebeslissen over de gezamenlijk uit te voeren onderzoeken. Regionale en lokale inzichten en belangen zijn op die manier beter geborgd. Daarnaast kunnen er in de regio's onderzoekspilots plaatsvinden die, wanneer zij succesvol zijn, landelijk uitgerold kunnen worden.

Elke partij levert vanuit de eigen rol en expertise een bijdrage aan de Nationale Data Strategie.

Meerjarige financiering voor basisdata vanuit nationale en provinciale overheden

Gezien de grote relevantie van de basisdata voor beleidsmakers op internationaal, nationaal en regionaal niveau, is meerjarige financiering nodig. Momenteel is de financiering van data met een wettelijk kader geborgd in de opdracht aan het CBS. Voor de overige basisdata is het streven de financiering te borgen in meerjarenovereenkomsten met de betreffende datagebruikers en -leveranciers. Dit vraagt om gezamenlijke afstemming en keuzes over de invulling van de basis dataverzameling (zonder wettelijk kader) en aansluitend gezamenlijke financiering. Nationale en provinciale overheden (of organisaties die de provinciale kennisfunctie uitvoeren) zijn in de leiding voor deze financiering. Andere organisaties kunnen echter ook een bijdrage leveren. Organisaties stemmen onderling met elkaar af hoe de kosten verdeeld worden. Alle relevante stakeholders werken samen binnen duidelijke afspraken om de relevante data te bepalen, financieren, verzamelen en verspreiden.

Aanvullende studies worden ad hoc en naar wens gefinancierd

Coördinatie en financiering van dataverzameling die buiten de basisdata valt, vindt op ad hoc basis plaats door de partijen die het meest baat bij het onderzoek hebben. Daarover worden dus afzonderlijke afspraken gemaakt.

Netwerksamenwerking

Kernrol vanuit de LDA
De LDA is op dit moment hét platform waarin de beschikbare data en inzichten over toerisme en recreatie van, naar en in Nederland wordt samengebracht, gedeeld en waar nodig versterkt. De LDA heeft een rol in de borging van en afstemming over de Nationale Data Strategie. Er kunnen op onderwerpen coalities of samenwerkingen tussen leden van het netwerk ontstaan, zoals dat al is gebeurd bij het eerdergenoemde Data & Development Lab. Binnen de LDA kan over de benodigde basisdata worden afgestemd en kunnen nieuwe onderzoeksinitiatieven ontstaan. De regie en uitvoering van een specifiek onderzoek wordt afwisselend door netwerkpartners opgepakt, afhankelijk van het onderwerp en de behoefte. Door kennis en inzichten vanuit die initiatieven te delen in het netwerk, stimuleren we het lerend vermogen van het netwerk en versterken we de sector. Het LDA-netwerk faciliteert het gesprek, kan partijen met gemeenschappelijk behoeften bij elkaar brengen en monitort de overeenstemming. Wanneer onderzoeksinitiatieven ontstaan die regionaal, lokaal of op specifieke deelonderwerpen gericht zijn, blijft het belangrijk om te streven naar standaardisatie van data. Om zo de overeenkomsten met initiatieven in andere regio's of deelsectoren te bevorderen. Het is belangrijk om in het netwerk te bepalen welke verdere rol de LDA moet innemen in relatie tot deze datastrategie.

Van data via inzichten naar implementatie

Competenties en vaardigheden
Met het enkel ontwikkelen en beschikbaar stellen van actuelere en betere data zijn we er nog niet. Om datagedreven beleid te stimuleren moeten we er ook voor zorgen dat de juiste mensen de juiste inzichten uit de data kunnen halen om deze op het juiste niveau in te zetten. Dat vraagt om specifieke competenties en vaardigheden van de onderzoekers die de data delen (denk aan kennis over rapportagetechnieken, dashboard en presentaties geven) als van de ontvangers. Die laatste groep moet de gewenste data kunnen vinden en uit die data de juiste inzichten kunnen halen om de beleidsvragen in kwestie te kunnen beantwoorden. Door ook daar aandacht voor te hebben stimuleren we het lerend vermogen van de sector.

Rol van het onderwijs
De kennisinstellingen in ons land spelen een belangrijke rol in de kennisoverdracht richting hun studenten. Door tijdens het onderwijs al aandacht te geven aan de beschikbare databronnen en hoe deze te gebruiken en te vertalen naar inzichten, nemen we de beleidsmakers van de toekomst al mee in het datagedreven manier van werken. Het onderwijs dient studenten in contact te brengen met de vraagstukken vanuit de praktijk. Daarnaast moet gekeken worden naar opleidingsmogelijkheden en/of cursussen voor bestaande beleidmakers om hen mee te nemen in de beschikbare data voor recreatie en toerisme en de toepassing ervan in de praktijk.

7. Van strategie naar mogelijke activiteiten

Om de uitvoer van onze strategie kracht bij te zetten hebben we op basis van externe en interne ontwikkelingen een aantal strategische keuzes gemaakt. Deze vormen de onderwerpen en aandachtsgebieden waar onze datastrategie op gefocust is en waar het netwerk zich op dient te ontwikkelen in de komende jaren. Het is een dynamisch proces waarbij het raadzaam is waar nodig voortdurend te corrigeren. We dienen ons continu af te vragen of de activiteiten die we nu hebben gedefinieerd voldoende invulling geven aan onze gestelde doelen en uitdagingen of dat de ontwikkelingen in onze omgeving om andere activiteiten vragen. Hieronder geven we per strategische keuze enkele voorbeeldactiviteiten waar we ons op gaan richten. Deze activiteiten moeten een plek krijgen in werkprogramma's van de LDA en/of bij partners binnen het LDA-netwerk.

Activiteiten rondom de strategische keuze 'goede basisdata'

- Uitwerken op welke wijze inzicht kan worden verkregen in de benodigde basisdata (bepalen onderzoeksaanpak, frequentie etc.).
- Statistisch framework creëren waar methodieken, standaarden en best practices m.b.t. de verwerking van data omschreven staat. En deze continu monitoren en verbeteren. De R&T Standaard maakt hier onderdeel van uit.

Activiteiten rondom de strategische keuze 'aandacht voor innovatie'

- Het vormgeven van een duidelijk innovatieproces binnen het netwerk.
- Stimuleren van en kennis delen over innovatieve datapilots.

Activiteiten rondom de strategische keuze 'organisatie & financiering'

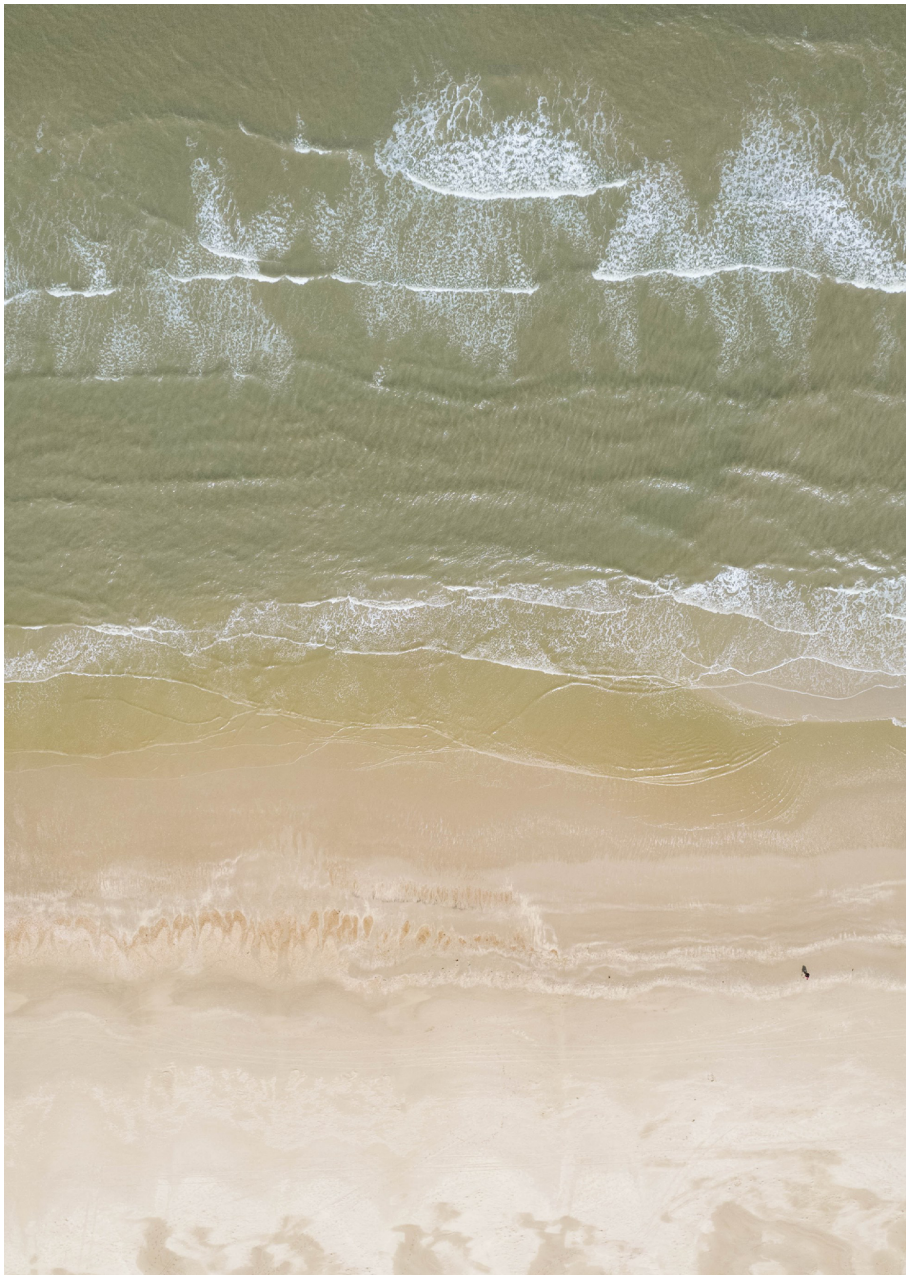
- Partijen bepalen vanuit de eigen rol en expertise hoe en in welke vorm zij bijdragen aan de Nationale Data Strategie.
- Gezamenlijke afspraken maken over meerjarige financiering, uitvoering en borging van de onderzoeken die nodig zijn om de gewenste basisdata te verzamelen.

Activiteiten rondom de strategische keuze 'netwerk-samenwerking'

- Vaststellen van de (regie)rol van de Landelijke Data Alliantie in relatie tot de Nationale Data Strategie. Afspraken maken over hoe (en welke) partijen met elkaar samenwerken, voor verdere professionalisering van het netwerk.

Activiteiten rondom de strategische keuze 'van data via inzichten naar implementatie'

- Afstemmen over de gewenste resultaten (qua inhoud, qua geografisch niveau en qua vorm), om beter aan te sluiten op vraagstukken van de gebruikers.
- Vaststellen en verder ontwikkelen benodigde vaardig-heden (van onderzoekers en datagebruikers) aansluitend op de veranderende databehoefte, nieuwe methodieken en type data.
- Leertraject ontwikkelen voor beleidsmakers binnen toerisme en recreatie om met de beschikbare data aan de slag te gaan.
- Borgen en stimuleren datagebruik en datagedreven werken in toeristisch onderwijs.

8. Randvoorwaarden

Om de strategie succesvol te kunnen uitwerken en toe te passen, zijn een aantal randvoorwaarden van belang.

Prioriteit voor de basis op orde

Het is van cruciaal belang om eerst "pas op de plaats te maken" voordat we onze toeristische sector in beweging zetten. Een sterke basis vergroot de overeenstemming van de werkwijzen binnen de toerismesector, wat het behalen van de ambities vergemakkelijkt. Door prioriteit te geven aan het versterken van onze kennisbasis kunnen we verder bouwen. De basis op orde vraagt continue aandacht en is geen eenmalige actie.

Een werkend netwerk

Alleen mét elkaar kunnen we hier een succes van maken. Binnen het bestaande netwerk is professionalisering van het netwerkgedachtengoed een vereiste. Uitgaande van de kracht van de afzonderlijke partijen in het netwerk en de bijdragen die zij kunnen leveren aan het netwerk en specifiek aan de datastrategie. Dat vraagt om een open blik naar elkaar, onderling respect en vertrouwen dat we samen verder komen dan de partijen afzonderlijk. Een netwerk werkt echter niet vanzelf, er moet een partij het voortouw nemen en de samenwerking bemiddelen, zodat kennis gedeeld wordt, het netwerk lerend wordt en effectief wordt samengewerkt. Die regierol wordt door NBTC opgepakt vanuit het programmabureau van de LDA.

Besluitvaardig en met eigenaarschap

Besluitvorming is nodig om knopen door te hakken en om capaciteit en middelen vrij te spelen voor ontwikkeling. Er is bereidwilligheid, commitment en leiderschap nodig vanuit de betrokken organisaties zelf. Dit betekent voor betrokken organisaties, zoals genoemd in dit document, dat zij bij hun (onderzoeks)planvorming en budgettering rekening houden met de nationale databehoeften en gezamenlijk werk willen maken van de uitvoering van de strategie. Vanzelfsprekend is het daarbij van belang vast te leggen hoe de besluitvorming werkt.

Continue financieringsstroom

Voor de uitvoering van deze datastrategie met bijbehorende ambities is continuïteit nodig. Om deze continuïteit te garanderen is het nodig continue financieringsstromen voor de basisdata te hebben. Voor de overige soorten data is het van belang financiering naar rato van participatie en belang in en bij het netwerk vast te stellen. Hiervoor dienen meerjarige afspraken te worden gemaakt.

Colofon

Dit document is opgesteld door de LDA, onder begeleiding van organisatieadviesbureau Rijnconsult. De LDA stelt deze publicatie ter beschikking aan de gastvrijheidssector. We bedanken iedereen die input leverde en bijdroeg aan de vormgeving van deze strategie. Wat ons betreft is het een basis van waaruit partijen die relevante data ontwikkelen, delen en gebruiken richting kunnen geven aan hun werkprogramma's en activiteiten. Zodat we samen op een effectieve en efficiënte manier werken aan betere data en inzichten voor de sector.

Opmaak
Frank Unlimited
Creatieve Communicatie

Beeld
Merel Tuk: pagina 1, 9, 20
Sjoerd Bracke & Cuno de Bruin: pagina 5
Pexels: pagina 10
Ernst Wagensveld: pagina 17
Hexashots Olivier Groot: pagina 18
Hollandse Hoogte ANP: pagina 22

Alle teksten en infographics mogen vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden, mits met bronvermelding. Hoewel wij bij de totstandkoming van deze uitgave de grootst mogelijke zorgvuldigheid hebben gehanteerd, bestaat altijd de mogelijkheid dat bepaalde informatie niet klopt, na verloop van tijd verouderd, of niet meer juist is. Waar bekend zijn de bronnen vermeld.

landelijke
data
alliantie